

DATA ON AUTHOR

Bilovus Lesia, candidate of Philological Sciences, Associate Professor

of the Chair of Documentation, Information Activities and Ukrainian Studies

Ternopil National Economic University

Str. Karpenko, 9, apt. 3, Ternopil, Ukraine

46018

e-mail: Lesya_Bilovus@i.ua

УДК 347.77:004.4](477)

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА НА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Красножон Н. Г.

У статті висвітлюються особливості правового регулювання програмного забезпечення в Україні на сучасному етапі розвитку. Запропоновано формулювання авторсько-правових аспектів у сфері комп'ютерних технологій з урахуванням інтересів розробників, розповсюджувачів та користувачів комп'ютерного програмного забезпечення. Розглянуто теоретичні питання щодо можливості надання захисту комп'ютерного програмного забезпечення.

Результати дослідження дозволяють визначити теоретичні підходи до вирішення цілої низки проблем правового захисту програмного забезпечення. Деякі сформульовані положення мають дискусійний характер і можуть стати основою для подальшого наукового дослідження правових проблем у сфері захисту комп'ютерного програмного забезпечення.

З'ясовано, що серед інститутів правового регулювання програмного забезпечення найпоширенішим в Україні є інститут охорони авторських прав на програмне забезпечення, який має відповідні форми: право на виготовлення примірників комп'ютерного програмного

забезпечення (право на відтворення) та право на розповсюдження, що змінюють свою специфіку та обсяг, що надаються залежно від виду ліцензійних угод на програмне забезпечення, які використовуються в галузі інформаційних технологій.

Ключові слова: інформаційні технології, авторське право, програмне забезпечення.

ОСОБЕННОСТИ РЕГУЛИРОВАНИЯ АВТОРСКОГО ПРАВА НА ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ В УКРАИНЕ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ

Красножон Н. Г.

В статье освещаются особенности правового регулирования программного обеспечения в Украине на современном этапе развития. Предложены формулировки авторско-правовых аспектов в сфере компьютерных технологий с учетом интересов разработчиков, распространителей и пользователей компьютерного программного обеспечения. Рассмотрены теоретические вопросы о возможности предоставления защиты компьютерного программного обеспечения.

Результаты исследования позволяют определить теоретические подходы к решению целого ряда проблем правовой защиты программного обеспечения. Некоторые сформулированные положения имеют дискуссионный характер и могут стать основой для дальнейшего научного исследования правовых проблем в сфере защиты компьютерного программного обеспечения.

Установлено, что среди институтов правового регулирования программного обеспечения наиболее распространенным в Украине есть институт охраны авторских прав на программное обеспечение, который имеет соответствующие формы: право на изготовление экземпляров компьютерного программного обеспечения (право на воспроизведение) и право на распространение, изменяющих свою специфику и объем предоставляемых услуг в зависимости от вида лицензионных соглашений на программное обеспечение, используемых в области информационных

технологій.

Ключевые слова: информационные технологии, авторское право, программное обеспечение.

FEATURES OF COPYRIGHT REGULATION ON SOFTWARE IN UKRAINE IN THE MODERN DEVELOPMENT STAGE

Krasnozhon N. H.

The article deals with the peculiarities of legal regulation on software in Ukraine at the present stage of development. The formulation of copyright-related aspects in the field of computer technologies is proposed, taking into account the interests of developers, distributors and users of computer software. The theoretical questions concerning the possibility of providing computer software protection are considered.

The results of the study allow us to determine the theoretical approaches to solving a number of problems of software legal protection. Some formulated provisions are debatable and can serve as the basis for further research into legal problems in the field of computer software protection.

It is revealed that among the institutes of legal regulation of software the most common in Ukraine is the Institute of copyright protection of software, which has the appropriate forms: the right to make copies of computer software (right to reproduce) and the right to distribute, changing their specifics and scope that are provided depending on the type of software licensing agreements that are used in the field of information technology.

Key words: informational technologies, author's right, software.

Постановка проблеми. Історія розвитку програмного забезпечення свідчить про його захист різними інститутами права інтелектуальної власності – авторським правом, патентним правом, договірним правом, інститутами промислового зразка, конфіденційної інформації, «ноу-хау». Інститут охорони авторських прав на програмне забезпечення, при всіх його недоліках, є найбільш поширеним у сучасному законодавстві України. Крім того, не зважаючи на можливості

патентного захисту, перевага надається авторському праву, адже для кінцевого користувача значення має форма вираження твору, тобто комп'ютерна програма, якою можливо користуватися.

Метою дослідження є визначення основних принципів регулювання авторських прав на предмет їхнього застосування у сфері програмного забезпечення з урахуванням особливостей авторського права на сучасному етапі розвитку України.

Аналіз останніх досліджень. Більшість спеціалізованих робіт, заснованих на аналізі чинного українського законодавства, не враховує специфіку проблем, що постали перед авторським правом у зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій. Вивченням означеної проблематики в різні часи займалися О. Г. Андрощук [1], С. А. Благодір [2], І. А. Близнець [3], Л. І. Подшибіхін [10-11], О. Д. Святоцький [7-8; 12] та інші дослідники, проте тематика захисту комп'ютерного програмного забезпечення, де розглядалися б питання недосконалості правового регулювання у цій сфері, а також прогалини та суперечності національного законодавства України, потребують подальшого вивчення. Основні положення і висновки, представлені у цій статті, ґрунтуються на аналізі особливостей чинного законодавства України у сфері права інтелектуальної власності, що стосується питання захисту прав на програмне забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Авторське право з 1991 р. по теперішній час розвивалося, в основному, хвилеподібно, відштовхуючись від зовнішніх спонукальних факторів і, насамперед, технологічних. Таким несистемним характером обумовлене хаотичне накопичення прав, які неминуче витісняли один одного. З подальшим розвитком інформаційних технологій триває експансія авторського права, що становить загрозу надмірного розростання для користувачів і споживачів творів мистецтва, літератури й науки.

Першою такою правовою нормою став захист немайнових авторських прав на програмне забезпечення. Так, із фактом створення твору виникають дві категорії авторських прав: крім майнових прав, які закріплюються за першими власниками, виникають також особисті немайнові права, які

можуть належати лише авторові твору. Визнання права авторства за тією чи іншою особою є своєрідним засобом індивідуалізації творчої праці, а також формою суспільного визнання твору, результатом інтелектуальної діяльності за конкретною особою, що має важливе значення для самого автора [12, с. 256].

Автор комп'ютерної програми може поставити своє ім'я (псевдонім) у тексті вихідного коду, ім'я автора може бути відображеним в аудіовізуальних зображеннях, супровідній документації й на упаковці носіїв з примірником програми.

Зазначення авторства і знака охорони авторського права існують в електронній формі і можуть бути сприйняті лише за допомогою комп'ютера (ЕОМ). Крім цього, авторство і знак охорони авторського права можуть бути зазначені в підготовчих матеріалах, супровідній документації та на упаковці носіїв з примірником програми. Слід зазначити, що вираження комп'ютерної програми на цих носіях є подібним до книг і сприймається безпосередньо органами зору. Тому знак охорони авторського права проставляється аналогічно літературним творам. Так, у супровідній документації та на упаковці носіїв із примірником програми цей символ розташовується на титульному аркуші або на сторінці, що йде за ним, або наприкінці.

Право на недоторканність твору належить авторам літературних, драматичних, музичних творів і творів образотворчого мистецтва. Але воно не поширюється на комп'ютерні програми, а також на твори, створені комп'ютером. Вилучення зі сфери дії права комп'ютерних програм пояснюють тим, що останні нерідко мають потребу в змінах, доробках, лікуванні від вірусів та інших удосконаленнях, без яких програма не зможе успішно вирішувати поставлені перед нею завдання. Право на недоторканність безпосередньо пов'язане з правами користувачів: правом на модифікацію, правом на переробку та правом на декомпілювання комп'ютерної програми.

Легкість маніпулювання творами, зафіксованими в електронній формі, викликає численні питання, пов'язані з охороною немайнових прав в Інтернеті, де твори постійно

модифікуються, видозмінюються та заново розповсюджуються як самими авторами, так і іншими користувачами мережі. Застосування концепції немайнових прав щодо розміщених в Інтернеті творів є дуже ускладненим. Однак, на сьогодні є очевидним, що в тих юрисдикціях, де визнаються немайнові права, розповсюдження за допомогою Інтернету твору із зміненним іменем автора або без його зазначення (якщо твір був підписаний) є протиправним діянням.

Наступною формою захисту авторських прав на програмне забезпечення є право на виготовлення примірників комп'ютерного програмного забезпечення або право на відтворення. Однією з причин виникнення цієї форми авторського права є виникнення можливості відтворення творчого результату, досягнутого автором, іншими особами. Право на відтворення – це право на повторне надання твору об'єктивної форми, що робить його доступним для сприйняття іншими особами [12, с. 257]. Стаття 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» дає визначення відтворення: «це виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми у будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (включаючи цифрову), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер» [6].

Відтворенням слід визнати не тільки повторне надання твору об'єктивної форми, а й втілення його в іншу форму, при цьому можливе копіювання як примірника в цілому, так і його частини.

Закріплене право на відтворення означає можливість автора або власника авторських прав вимагати від всіх інших осіб утримуватися від створення (копіювання) примірників комп'ютерної програми без його згоди. Використання твору без отримання згоди автора вважається порушенням авторських прав.

Для того, щоб визнати факт порушення права на відтворення необхідно, щоб примірник комп'ютерної програми був контрафактним. Контрафактними примірниками комп'ютерної програми відповідно зі ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» є примірники, які відтворені,

опубліковані й (або) розповсюджуються без згоди автора або власника авторських прав [6].

Згода автора або власника авторських прав повинна бути виражена в авторському договорі, тому що відповідно до п. 1 ст. 32 Закону України «Про авторське право і суміжні права» використання творів допускається винятково на основі авторського договору [6]. Стаття 33 цього Закону закріплює, що згода автора або власника авторських прав на використання його твору повинна бути виражена в авторському договорі, укладеному в письмовій формі. Виходячи із цього, для встановлення порушення права на відтворення комп'ютерних програм необхідно встановити наявність примірника комп'ютерної програми у відповідача і відсутність між позивачем і відповідачем авторського договору або порушення його умов.

Однак допускається відтворення примірників комп'ютерної програми без отримання згоди автора або власника авторських прав. Так, ст. 24 відповідного встановлює, що особа, яка правомірно володіє виготовленим примірником комп'ютерної програми має право без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право на цю програму, виготовити одну копію комп'ютерної програми за умови, що ця копія призначена тільки для архівних цілей або для заміни правомірно придбаного примірника у випадках, якщо оригінал комп'ютерної програми буде втраченим, знищеним або стане непридатним для використання. При цьому, будь-які договори (ліцензійні угоди), що забороняють виготовлення однієї (додаткової) копії комп'ютерної програми вважаються недійсними [6].

Виходячи з вищезазначеного, особливий інтерес становить право на відтворення ліцензійних угод на програмне забезпечення, які використовуються в галузі інформаційних технологій.

Відповідно до цього права, розробники пропрієтарного (закритого) програмного забезпечення, як правило, надають користувачам, які правомірно володіють примірником комп'ютерної програми право на відтворення в межах надання права на виготовлення резервної копії або копії, призначеної

тільки для архівних цілей. Відповідно до змісту ліцензійної угоди в користувача може бути дві копії однієї програми і всі вони будуть легальними. Умови цієї ліцензійної угоди відповідають ст. 24 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

На сьогодні, враховуючи особливості інформаційних технологій, можна стверджувати, що тільки ліцензійні угоди на програмне забезпечення, які дають право на відтворення необмеженої кількості примірників програми, надають можливість користувачам програм не порушувати авторсько-правової охорони і відповідають вимогам ринку інформаційних технологій.

Право на розповсюдження комп'ютерного програмного забезпечення є основою одержання прибутків у галузі розробки програмного забезпечення. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» «розповсюдження об'єктів авторського права і (або) суміжних прав – будь-яка дія, за допомогою якої об'єкти авторського права і (або) суміжних прав безпосередньо чи опосередковано пропонуються публіці, у тому числі доведення цих об'єктів до відома публіки, таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до цих об'єктів із будь-якого місця і в будь-який час за власним вибором». Доповнюючи ст. 1 цього Закону, п. 8 ч. 3 ст. 15 закріплює виключне право на «розповсюдження творів шляхом першого продажу, відчуження іншим способом або шляхом здавання в майновий найм чи у прокат та шляхом іншої передачі до першого продажу примірників твору» [6].

Специфікою права на розповсюдження комп'ютерної програми є «принцип вичерпання». Відповідно до п. «с» ст. 4 Директиви Ради Європейського співтовариства про правову охорону комп'ютерних програм (91/250/ЄЕС) «перший продаж у Співтоваристві копії програми власником або з його дозволу вичерпує право розповсюдження в Співтоваристві цієї копії, за винятком права на контроль за подальшою орендою програми або її копії» [4]. Це означає, що право здавати примірник комп'ютерної програми в оренду не набуває особа, що купує цей примірник.

«Принцип вичерпання» – це обмеження права на

розповсюдження. Право на розповсюдження вичерпується із введенням у цивільний обіг правомірно виготовлених примірників твору шляхом їх першого продажу, тобто допускається їх подальше розповсюдження без згоди автора і без виплати авторської винагороди (ч. 7 ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). Проте, це не означає, що з першим продажем також вичерпуються права автора та власників авторських прав на інші форми економічної експлуатації твору. Так, забороняється без отримання згоди автора розповсюдження примірників комп'ютерних програм шляхом здачі їх у майновий найм і (або) комерційний прокат після першого продажу, тому що це право зберігається за автором або власником авторських прав, незалежно від права власності на примірники твору (п. 10 ч. 3 ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права») [5].

Особливий інтерес для нас становить вплив на право розповсюдження ліцензійних угод на програмне забезпечення, які використовуються в галузі інформаційних технологій. Умови ліцензійних угод пропрієтарного (закритого) програмного забезпечення мають свої особливості. По-перше, особі, що володіє примірником програмного продукту не передається право власності на цей примірник, вона лише отримує ліцензію (право) на його використання. По-друге, повторне введення в цивільний обіг примірника комп'ютерної програми позбавляє користувача права володіти цим примірником і всіма виготовленими його копіями. Умови цієї ліцензійної угоди відповідають ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [5].

Особливий інтерес викликає використання ліцензійних угод, які надають користувачам не лише право на відтворення необмеженої кількості примірників програми, але й вільного їх розповсюдження. До такого програмного забезпечення відноситься: програмне забезпечення загального використання (Shareware), програмне забезпечення, яке вільно розповсюджується (Freeware), а також програмне забезпечення з відкритим вихідним кодом (Open Source Software). Так, наприклад, Стандартна суспільна ліцензія GNU (GNU General Public License) [13] надає ліцензіату право відтворювати й

розповсюджувати примірники програми або твору, що є похідним від програми, у вигляді об'єктного коду або вихідного коду, при дотриманні таких умов: на кожному примірникові поміщений знак охорони авторського права й повідомлення про відсутність гарантій; залишені без змін всі повідомлення, що стосуються даної ліцензії й відсутності гарантій; разом із примірником програми набувачеві передається копія даної ліцензії.

Відповідно до умов ліцензійної угоди GNU GPL ліцензіат разом із примірником програми отримує право її відтворювати й розповсюджувати, а тому зникає необхідність в отриманні згоди автора та укладанні договору прокату (п.10 ч. 3 ст. 15 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). Адже користувач, отримавши примірник твору, здобуває не тільки право власності на примірник програми, а й такий само об'єм прав, якими володіє особа, що надала цей примірник.

У даному контексті слід зазначити, що, якщо застосовувати право на розповсюдження до творів, які передаються Інтернетом, то автори та власники авторських прав мають змиритися з незліченними випадками розповсюдження несанкціонованих ними примірників творів через те, що їхнє право на розповсюдження було вичерпано з моменту розміщення легального примірника твору в Інтернеті.

Право на внесення змін до комп'ютерного програмного забезпечення або право на декомпілювання стосується забезпечення сумісності створюваних програм з раніше розробленими програмними виробами й процесами. Але програмне забезпечення, яке працює разом з раніше створеними програмами, не завжди відповідає вже діючим у цій сфері стандартам. Пояснюється це тим, що програми нерідко потребують змін, доробок, лікування від вірусів, виправлення помилок, прихованих у самій програмі та інших удосконалень, без яких програма не може успішно вирішувати поставлені перед нею завдання. Гарантувати повну сумісність (взаємодію) свого продукту зі створеними раніше системами не може жоден виробник, і тому користувачеві надається право вносити до комп'ютерних програм зміни.

У статті 24 Закону України «Про авторське право і

суміжні права» зазначається: «Особа, яка правомірно володіє правомірно виготовленим примірником комп'ютерної програми, має право без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право на цю програму: внести до комп'ютерної програми зміни (модифікації) з метою забезпечення її функціонування на технічних засобах особи, яка використовує ці програми, і вчинення дій, пов'язаних з функціонуванням комп'ютерної програми відповідно до її призначення, зокрема запис і збереження в пам'яті комп'ютера, а також виправлення явних помилок, якщо інше не передбачено угодою з автором чи іншою особою, яка має авторське право» [6].

Необхідно звернути увагу на те, що застосування даної норми є можливим тільки у випадках, коли в договорі не зазначено інше, тобто у договорі може бути й заборона на здійснення цих дій. Наприклад, у ліцензійних угодах компанії «ABYY Software House» така заборона передбачена. Відповідно до п. 8. ліцензійної угоди, ви «зобов'язані не здійснювати самостійно й не дозволяти іншим фізичним або юридичним особам здійснювати наступну діяльність: 8.2. Модифікувати програмне забезпечення, у тому числі вносити зміни в об'єктний код програм або баз даних до них, за винятком тих змін, які вносяться засобами, включеними в комплект програмного забезпечення й описаними в документації». У ліцензійних угодах корпорації Майкрософт (Microsoft Corporation) такої заборони немає. Отже, необхідно застосовувати правила ст. 24 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Поряд з цим, стаття 24 цього Закону надає особі, що правомірно володіє примірником комп'ютерної програми, робити її адаптацію, тобто вносити до неї зміни, що здійснюються винятково з метою забезпечення функціонування програми на конкретних технічних засобах користувача або під управлінням конкретних програм користувача. Причому, зазначені зміни повинні бути обумовлені винятково технічними причинами.

Із правом на внесення змін до комп'ютерної програми пов'язане право на модифікацію [6], або право на переробку – це право надається автором чи власником авторських прав

іншим особам вносити зміни в програму. Під змінами комп'ютерної програми варто розуміти будь-які зміни, у тому числі зміни функціональних можливостей програми, усунення помилок, зміни аудіовізуальних відображень, тобто до змін можна віднести різні «поліпшення» програми.

Право на внесення змін до комп'ютерного програмного забезпечення нерозривно пов'язане з правом на його декомпілювання. Декомпілювання комп'ютерної програми (деконструкція її інженерних рішень) – це процес перетворення об'єктного коду програми на вихідний текст, що дозволяє здійснити вивчення структури і кодування програми. Процес декомпілювання можливий тільки за певних умов. Ці умови закріплені в ст. 6 Директиви Ради Європейського співтовариства про правову охорону комп'ютерних програм (91/250/ЄЕС) [3]. Аналогічна норма в українському законодавстві представлена п. 3 ст. 24 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [6].

Відповідно до даного пункту, «особа, яка правомірно володіє виготовленим примірником комп'ютерної програми, має право без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право на цю програму: 3) декомпілювати комп'ютерну програму (перетворити її з об'єктного коду у вихідний текст) з метою одержання інформації, необхідної для досягнення її взаємодії із незалежно розробленою комп'ютерною програмою, за дотримання таких умов:

а) інформація, необхідна для досягнення здатності до взаємодії, раніше не була доступною цій особі з інших джерел;

б) зазначені дії здійснюються тільки щодо тих частин комп'ютерної програми, які необхідні для досягнення здатності до взаємодії;

в) інформація, одержана в результаті декомпіляції, може використовуватися лише для досягнення здатності до її взаємодії з іншими програмами, але не може передаватися іншим особам, крім випадків, якщо це необхідно для досягнення здатності до взаємодії з іншими програмами, а також не може використовуватися для розроблення комп'ютерної програми, схожої на декомпільовану

комп'ютерну програму, або для вчинення будь-якої іншої дії, що порушує авторське право» [6].

Цілі нашого дослідження вимагають детального розгляду положення п. 3 ст. 24 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

1. Декомпіляція можлива тільки особою, яка правомірно володіє правомірно виготовленим примірником комп'ютерної програми. При цьому необхідно пам'ятати, що декомпіляція – це складний процес, який вимагає спеціальних знань, яких може не бути або їх недостатньо для її проведення особою, що правомірно володіє примірником комп'ютерної програми. Але Закон України «Про авторське право і суміжні права» забороняє здійснення декомпіляції іншими особами. Ця норма не відповідає п. «а» ч. 1 ст. 6 Директиви Ради Європейського співтовариства про правову охорону комп'ютерних програм (91/250/ЄЕС) [4].

2. Здійснення декомпіляції можливе тільки за наявності таких умов: а) факт створення програмного забезпечення; б) відсутня або не досягається взаємодія із незалежно розробленим програмним забезпеченням; в) інформація, необхідна для досягнення взаємодії програм, що раніше не була доступна з інших джерел.

3. Декомпілювання дозволяється тільки тих частин програми, з якими досягається здатність до взаємодії. Це означає, що перетворювати об'єктний код на вихідний дозволяється тільки в частині програми і тільки тієї частини, з якою досягається взаємодія. При цьому досить важко в технічному плані декомпілювати лише окрему частину програми. Але найважчим завданням є визначення, яка ж саме частина підлягає декомпіляції.

4. Забороняється передача отриманої при декомпіляції інформації іншим особам. Використання одержаної в результаті декомпіляції інформації допускається лише для досягнення взаємодії програм.

Отже, декомпілювання не може бути заборонене в угоді між автором або власником програмного забезпечення і користувачем. Звідси випливає, що включення заборони на декомпілювання є неприпустимим. Однак такі заборони встановлюються. Для подальших досліджень становить

інтерес вплив на право декомпілювання ліцензійних угод, які використовуються в галузі комп'ютерних технологій.

Висновки. Серед інститутів правового регулювання програмного забезпечення найбільш поширеним в Україні на сучасному етапі розвитку є інститут охорони авторських прав на програмне забезпечення, який має відповідні форми. До останніх відносимо право на виготовлення примірників комп'ютерного програмного забезпечення (право на відтворення) та право на розповсюдження, які змінюють свою специфіку та обсяг прав, що надаються залежно від виду ліцензійних угод на програмне забезпечення, які використовуються в галузі інформаційних технологій. Умови ліцензійних угод пропріетарного (закритого) програмного забезпечення відповідають вимогам Закону України «Про авторське право і суміжні права». Під декомпілюванням розуміємо процес перетворення об'єктного коду програми у вихідний текст, що дозволяє здійснити вивчення структури і кодування програми. Декопільовання дозволяє ознайомитися не тільки з функціонуванням програми, але і з її послідовністю, структурою й організацією.

Список використаних джерел

1. Андрощук О. Г. Проблеми захисту авторського права в мережі Інтернет / О. Г. Андрощук // Проблеми науки. – 2002. – № 8. – С. 43–48.
2. Благодір С. А. Охорона авторського і суміжних прав в інформаційній мережі Інтернет / С. А. Благодір // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2012. – № 2. – С. 128–131.
3. Близнец И. Эволюция понимания интеллектуальной собственности на современном этапе / И. Близнец, К. Леонтьев // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. – 2002. – № 10. – С. 2–15.
4. Директива Ради Європейського співтовариства про правову охорону комп'ютерних програм від 14 травня 1991 р. (91/250/ЄЕС) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_065.
5. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною

- конференцією від 20 грудня 1996 року / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_770.
6. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. № 3792–ХІІ. (Із змінами та доповненнями) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikisource.org/wiki/>.
 7. Інтелектуальна власність в Україні: правові основи і практика. – Наук.-практ. вид. У 4 т. / За заг. ред. О. Д. Святоцького. – Т. 2: Авторське право і суміжні права / С. О. Довгий, В. С. Дроб'язко, В. О. Жаров та ін.; За ред. Г. І. Миронюка, В. С. Дроб'язка. – К.: Ін Юре, 1999. – 492 с.
 8. Інтелектуальна власність: словник-довідник / За заг. ред. О. Д. Святоцького. У 2 т. – Т. 1: Авторське право і суміжні права / За ред. О. Д. Святоцького, В. С. Дроб'язка; Уклад.: В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. – 356 с.
 9. Погуляев В. Компьютерные программы и эволюция творчества / В. Погуляев, А. Теренин, П. Новиков // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. – 2004. – № 9. – С. 49–57.
 10. Подшибихин Л. Ограничения и исключения в отношении авторских и смежных прав в цифровую эпоху / Л. Подшибихин // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. – 2005. – № 4. – С. 35–47.
 11. Подшибихин Л. Особенности правовой охраны программ для ЭВМ в странах СНГ / Л. Подшибихин // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. – 2005. – № 1. – С. 71–79.
 12. Право інтелектуальної власності: Академ. курс: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 672 с.
 13. Юсуфов А. Защита интеллектуальной собственности. Законодательство и его применение в борьбе с

пиратством / А. Юсуфов // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. – 2005. – № 2. – С. 48–53.

References

1. Androshchuk O.H. Problemy zakhystu avtorskoho prava v merezhi Internet / O. H. Androshchuk // Problemy nauky. – 2002. – № 8. – S. 43–48.
2. Blahodir S. A. Okhorona avtorskoho i sumizhnikh prav v informatsiyniy merezhi Internet / S. A. Blahodir // Visnyk Khmelnytskoho instytutu rehionalnoho upravlinnya ta prava. – 2012. – № 2. – S. 128–131.
3. Bliznets I. Evolyutsiya ponimaniya intellektualnoy sobstvennosti na sovremennom etape / I. Bliznets, K. Leontyev // Intellektualnaya sobstvennost. Avtorskoe pravo i smezhnye prava. – 2002. – № 10. – S. 2–15.
4. Dyrektyva Rady Yevropeyskoho spivtovarystva pro pravovu okhoronu kompyuternykh prohram vid 14 travnya 1991 p. (91/250/YeES) / [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_065.
5. Dohovir Vsesvitnoyi orhanizatsiyi intellektualnoyi vlasnosti pro avtorske pravo, pryynyatyy Dyplomatychnoyu konferentsiyeyu vid 20 hrudnya 1996 roku / [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_770.
6. Zakon Ukrayiny «Pro avtorske pravo i sumizhni prava» vid 23 hrudnya 1993 r. № 3792–XII. (Iz zminamy ta dopovnennyamy) / [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <https://uk.wikisource.org/wiki/>.
7. Intelektualna vlasnist v Ukrayini: pravovi osnovy i praktyka. – Nauk.-prakt. vyd. U 4 t. / Za zah. red. O. D. Svyatotskoho. – T. 2: Avtorske pravo i sumizhni prava / S. O. Dovhyy, B. C. Drobyazko, V. O. Zharov ta in.; Za red. H. I. Myronyuka, B. C. Drobyazka. – K.: In Yure, 1999. – 492 s.
8. Intelektualna vlasnist: slovnyk-dovidnyk / Za zah. red. O. D. Svyatotskoho. U 2 t. – T. 1: Avtorske pravo i sumizhni prava / Za red. O. D. Svyatotskoho, V. S. Drobyazka; Uklad.: V. S. Drobyazko, R. V. Drobyazko. – K.: Vydavnychyy Dim «In Yure», 2000. – 356 s.

9. Pogulyaev V. Kompyuternye programmy i evolyutsiya tvorchestva / V. Pogulyaev, A. Terenin, P. Novikov // *Intellectualnaya sobstvennost. Avtorskoe pravo i smezhnye prava.* – 2004. – № 9. – S. 49–57.
10. Podshibikhin L. Ogranicheniya i isklyucheniya v otnoshenii avtorskikh i smezhnykh prav v tsifrovuyu epokhu / L. Podshibikhin // *Intellectualnaya sobstvennost. Avtorskoe pravo i smezhnye prava.* – 2005. – № 4. – S. 35–47.
11. Podshibikhin L. Osobennosti pravovoy okhrany programm dlya EVM v stranakh SNG / L. Podshibikhin // *Intellectualnaya sobstvennost. Avtorskoe pravo i smezhnye prava.* – 2005. – № 1. – С. 71–79.
12. *Pravo intelektualnoyi vlasnosti: Akadem. kurs: Pidruchnyk dlya studentiv vyshchykh navch. zakladiv / Za red. O. A. Pidopryhory, O. D. Svyatotskoho.* – [2-he vyd., pererob. ta dop.]. – K.: Kontsern «Vydavnychy Dim «In Yure», 2004. – 672 s.
13. Yusufov A. Zashchita intelektualnoy sobstvennosti. Zakonodatelstvo i ego primeneniye v borbe s piratstvom / A. Yusufov // *Intellectualnaya sobstvennost. Avtorskoe pravo i smezhnye prava.* – 2005. – № 2. – S. 48–53.

ДАНІ ПРО АВТОРА

Красножон Неоніла Григорівна, кандидат історичних наук,
доцент кафедри документознавства

*ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»*

*вул. Сухомлинського, 30, Переяслав-Хмельницький, Київська
обл., Україна 08401*

e-mail: neonila.krasnozhon@gmail.com

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Красножон Неонилы Григорьевна, кандидат исторических
наук, доцент кафедры документоведения

*ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный
педагогический университет имени Григория Сковороды»*

*ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, Киевская
обл., Украина 08401*

e-mail: neonila.krasnozhon@gmail.com

DATA ON AUTHOR

Krasnozhon Neonila H., Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor of Document Science Department
Pereyaslav-Khmenytskyi Hryhoriy Skovoroda
State Pedagogical University
30, Sukhomlynskyi Street, Pereyaslav-Khmelnitskyi, Kyiv region,
Ukraine, 08401
e-mail: neonila.krasnozhon@gmail.com

УДК 728.82.025.3:351](477)

ДО ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАМКОВИХ КОМПЛЕКСІВ УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Аносова В. С.

Висвітлено основні сучасні проблеми у сфері охорони пам'яток архітектури, а саме замкових комплексів Західної України як об'єктів культурної спадщини, наведені основні терміни. В статті простежується історія заснування замків, характерні риси та особливості.

Зазначено вкрай неналежний рівень збереженості замків, та майже повна відсутність дій з боку держави по запобіганню подальшій руйнації. Наведені можливі варіанти заходів задля забезпечення майбутнього зберігання об'єктів архітектурної спадщини України.

Метою дослідження є визначення основного кола питань з проблем охорони пам'яток архітектури як об'єктів культурної спадщини та можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: *городище, замок, замковий комплекс, пам'ятка архітектури, об'єкт культурної спадщини, нерухомий об'єкт культурної спадщини.*